

УДК 727.7:069.4

К. Ю. Трегубов,*старший викладач**Полтавський національний технічний університет**імені Юрія Кондратюка*

ЗОНУВАННЯ ГЕНЕРАЛЬНИХ ПЛАНІВ ПОЛІФУНКЦІОНАЛЬНИХ МУЗЕЙНИХ КОМПЛЕКСІВ

Анотація: розглянуто зонування генеральних планів поліфункціональних музейних комплексів.

Ключові слова: поліфункціональний музейний комплекс, зонування, функціональні зони, генеральний план.

Постановка проблеми.

Обов'язковим елементом музейного комплексу є земельна ділянка. Музейна будівля і її ділянка являють собою одне ціле шляхом взаємозв'язків функціональних зон ділянки з відповідними групами приміщень будівлі музею.

Аналіз останніх досліджень.

В даній публікації застосовані принципи загальної теорії систем. Завданнями системних методів є врахування основних – визначальних характеристик об'єкту, що досліджується чи проектується. В публікації використані методологічні і методичні положення та розробки таких відомих вчених, як: Л.М. Авдот'їн, Г.Г. Азгальдов, С.Д. Бешелев, Ю.Г. Божко, В.Л. Биховський, О.Е. Гутнов, Ф.Г. Гурвіч, Л.С. Гуторов, О.В. Заїки, З.А. Кікнадзе, П.М. Когут, Г.І. Лаврик, А.А. Лавров, А.А. Лаушкін, Л.М. Падалко, Ю.В. Персіон, О.Л. Підгорний, Ю.К. Розендорф, Г.В. Рожков, Є.Г. Скібневська, А.Ф. Савкін, В.О. Тімохін, та інших.

Актуальність дослідження.

Як і музейна будівля, організація музейної ділянки підпорядковується загальній організаційній структурі поліфункціонального музейного комплексу (ПФМК), що пов'язана з принципами диференціації і розділення приміщень і відкритих майданчиків за видами діяльності з урахуванням музейного процесу. Склад і площі функціональних зон визначають виходячи з місткості будівлі.

Містобудівна ситуація, безпосереднє оточення та сама музейна ділянка мають суттєвий вплив на архітектуру будівлі. Функціональна програма повинна вирішуватися в органічному зв'язку з природним і містобудівним оточенням.

Зберігає свою актуальність місце розташування музею в центральній частині міста, хоча і формулюється не з такою категоричністю, як раніше. Унікальність визначає архітектурне значення музею у формуванні містобудівних ансамблів. Зрозуміло, що радикально впливає на структуру міста

лише крупний значний музейний комплекс, здатний стати центром тяжіння, ядром, навколо якого будуть концентруватись інші громадські будівлі [1].

Загальні вимоги до вибору ділянки для будівлі музею наступні (рис.1 – 2):

– переважне розміщення в міському центрі. Музеї є провідними об'єктами формування загальноміського ансамблю. Дотримання даної вимоги забезпечує доступність музею для відвідувачів з різних районів;

– включення музею в комплекс закладів культури разом з іншими музеями, театром, виставковим залом, бібліотекою, архівом, центром інформації і дозвіллєвими закладами. Поліфункціональність доповнює програму музею і залучає нові категорії відвідувачів;

– близькість парку, для влаштування відкритої експозиції, природного захисту від шуму і забруднень та створення необхідних музею рекреаційних зон;

– достатня площа території для будівництва та перспективного розширення музею.

Музеї прагнуть до розміщення не тільки до комплексного громадського центру, а й до рекреаційних зон міста, де люди проводять свій вільний час. Також не дивлячись на всі переваги розміщення музею в центрі міста не виключені сприятливі умови й в іншій містобудівельній ситуації [1].

Важливим містобудівним фактором є транспортна доступність: система громадського транспорту в районі розташування музею, розміщення стоянок, пішохідна доступність до музею (легко доступний – 15 хв. ходьби або їзди місцевим транспортом, доступний – 15 – 30 хв.) [2]. Центральне розміщення музею гарантує зручний транспортний зв'язок зі всіма районами міста, віддаленість створює ізоляцію, нейтралізує його силу притяжіння [1].

Музейна ділянка при розміщенні в міській забудові повинна бути чітко виділена. При острівному розміщенні будівлі ділянка може бути й не виокремлена з оточуючої території, а її межі виділені лише умовно. Також до ділянки музею може відноситись і частина прилеглої міської або паркової території, якщо вона тяжіє до музею, утворюючи з ним органічну єдність, хоча формально і не належить йому [1].

Відповідно до видів діяльності, що протікають на музейній ділянці та на основі розглянутих великих музейних комплексів, що найбільш відповідають визначенню поліфункціональності, проаналізовано функціональне планування та виявлені основні функціональні зони (рис. 3 – 4):

- вхідна,
- експозиційна,
- рекреаційна,
- господарська.

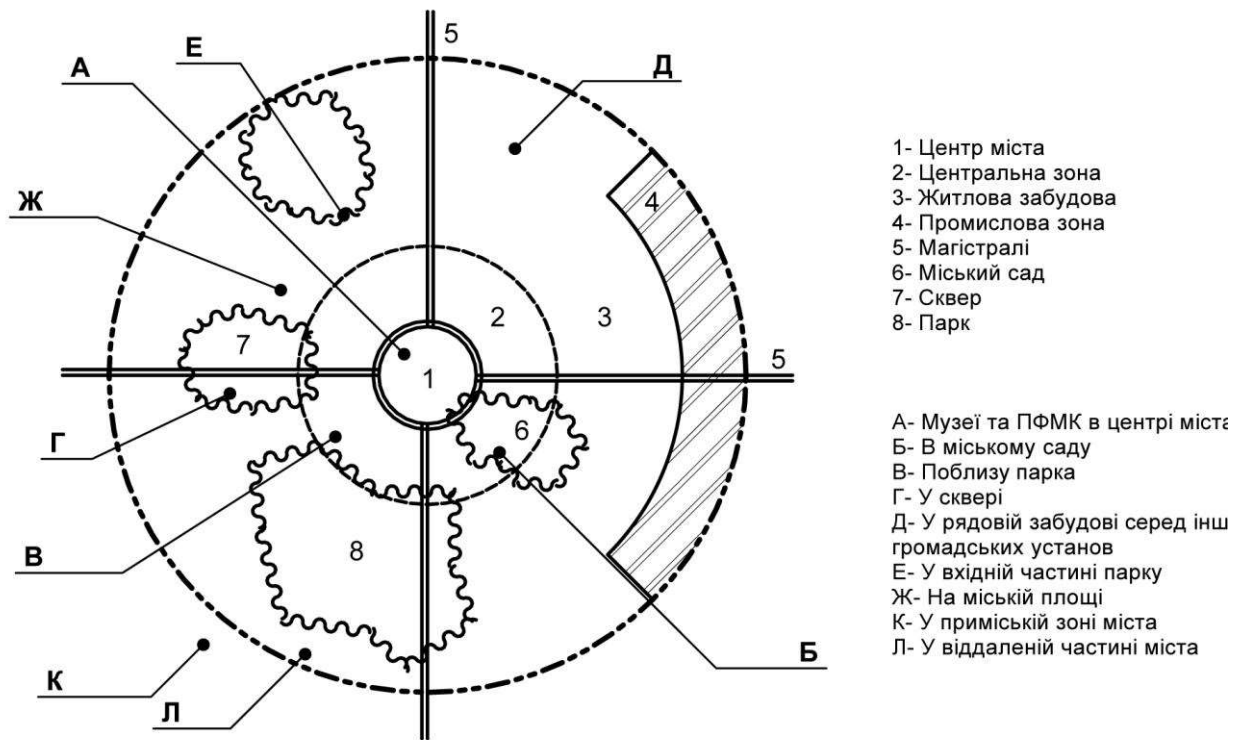

Рис. 1. Розподіл функціональної структури ПФМК на основні сфери функціонального спрямування та за рівнем доступу

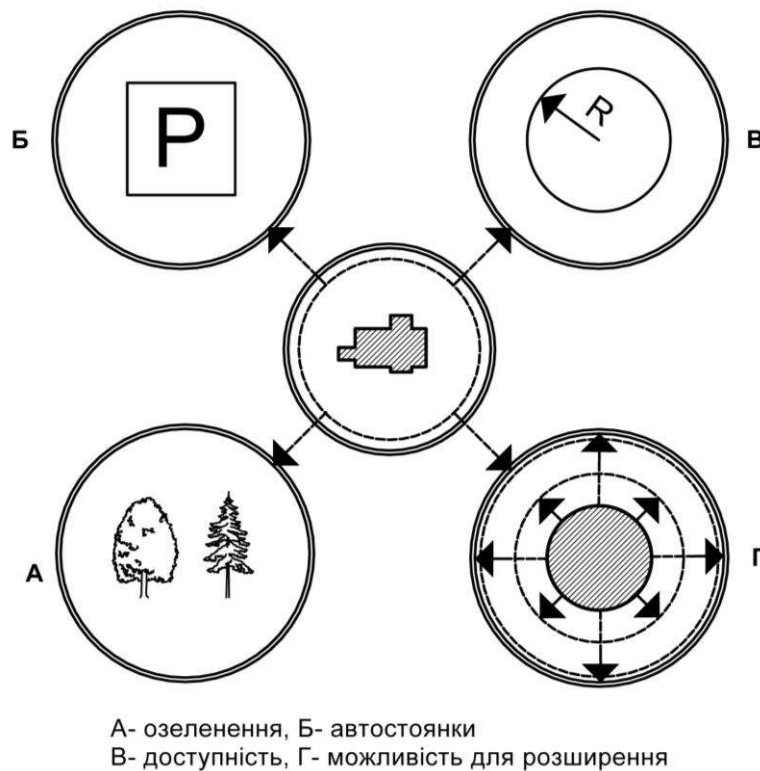

Рис. 2. Основні вимоги до ділянки ПФМК

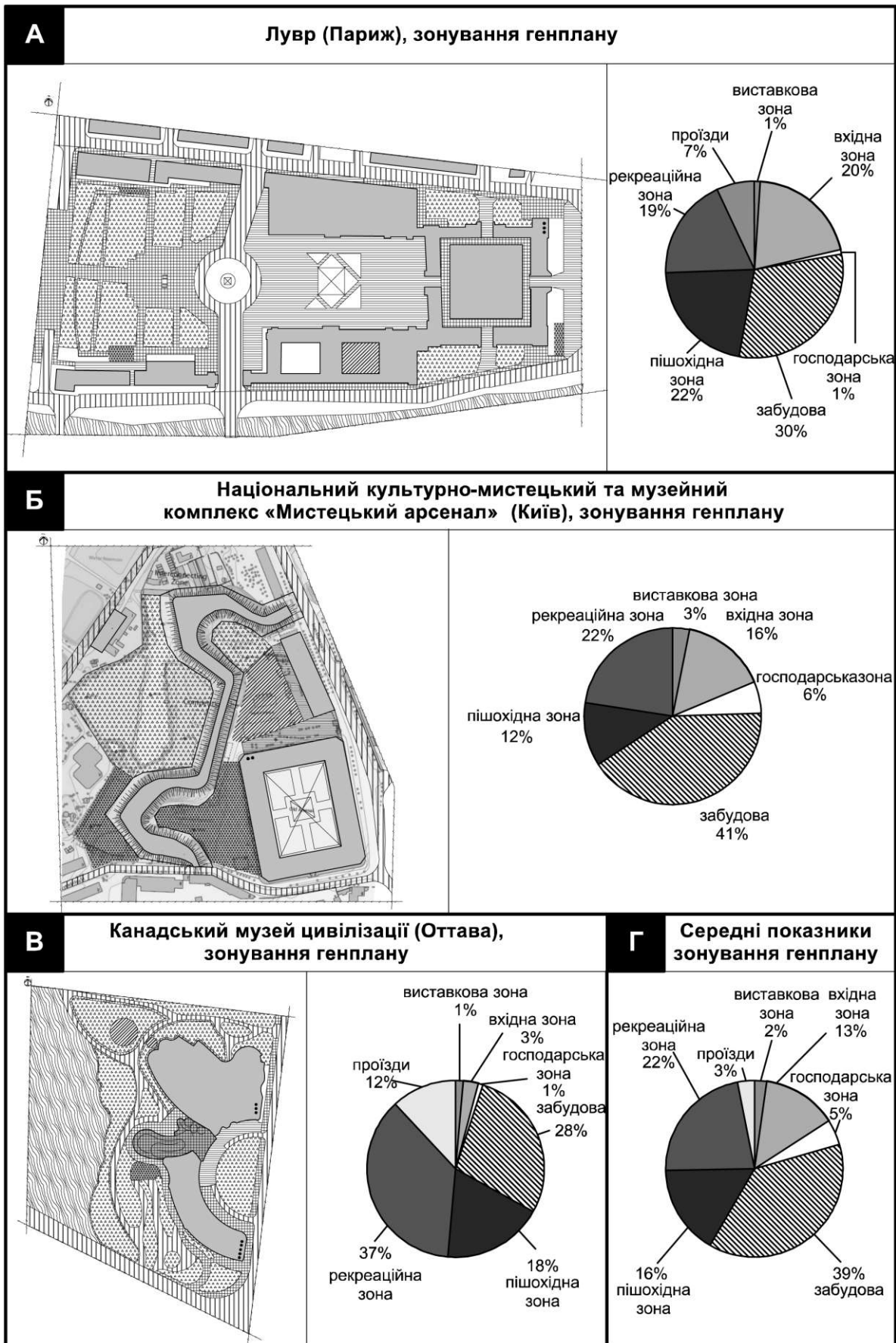

Рис. 3. Зонування генпланів музеїв, середні показники процентних співвідношень зонування

Зазвичай зони не завжди чітко розділені, а інколи бувають суміщеними. Проїзди та проходи, а також інженерні мережі в межах території музейної ділянки відносяться до «комунікацій» (К).

Вхід до музею слід віддалити від червоної лінії, створюючи простір, що відділяє музей від міських магістралей. Вхідна зона служить для адаптації відвідувачів перед відвідуванням музею, місцем збору екскурсій і очікування.

При підході створюється пауза, що необхідна відвідувачу, щоб психологічно перебудуватись, переорієнтувати увагу на музейні послуги. При благоустрої вхідної зони використовуються різні малі архітектурні форми, тут розміщується реклама та інформація, іноді встановлюються крупні й примітні експонати.

Поблизу від вхідної зони слід розміщувати стоянки для автобусів і автомашин. Розташування автостоянок для публіки має створювати якомога меншу долю ризику, та одночасно створювати умови коротких підходів до музею.

При певних містобудівних умовах вхідною зоною може слугувати і прилегла частина загальноміської території. Вхідна зона може утворювати «кишеню», бути зверненою до вулиці фронтально або ж віднесеною в глибину ділянки.

Експозиційна зона є продовженням постійної експозиції в будівлі і призначається для розміщення різних експонатів під відкритим небом: творів монументального мистецтва та скульптури. Експозиційна зона території музею – є найбільш специфічною по функціональній значущості. Частіше за все відкрита експозиція розташована поблизу будівлі і займає перш за все внутрішні дворики та незабудовану частину першого поверху – галереї, проходи та ін. Все більшого поширення набуває тенденція зв'язку музею з вулицею, з містом, прагнення втягнути оточуючий простір під сферу впливу музею, шляхом винесення експозиції в оточення, в місця зосередження публіки.

Спостерігається зростання площі відкритої експозиції, для якої відводяться покриття розвинутих цокольних поверхів, спеціальні подіуми та майданчики. Для організації простору використовують архітектурні елементи – тераси, сходи, підпірні стіни, басейни, фонтани, перголи. Ефект досягається співставленням

Характерно також використання в експозиційних цілях захисного озеленення території. Основу зеленої експозиції повинні складати місцеві породи в природних для них поєднаннях, що гарантують біологічно сприятливий взаємовплив. Разом з тим необхідно враховувати такі зовнішні ознаки рослин як форму, колір, текстуру, що змінюються впродовж року та з

віком. В розрахунок повинні прийматись напрямлення, величина і форма тіні дерев, яка не тільки дає прохолоду, але й допомагає, наприклад, створити контраст освітлюваності експонатів і фону. Також слід підкреслити рельєф ділянки, використовуючи нерівності для оживлення експозиції і створення композиційних акцентів [1].

Рекреаційна зона призначається для відпочинку відвідувачів і може бути поєднана з вхідною зоною, якщо вона достатньо ізольована від міста, та експозиційною зоною, особливо, якщо вона включає розвинене озеленення.

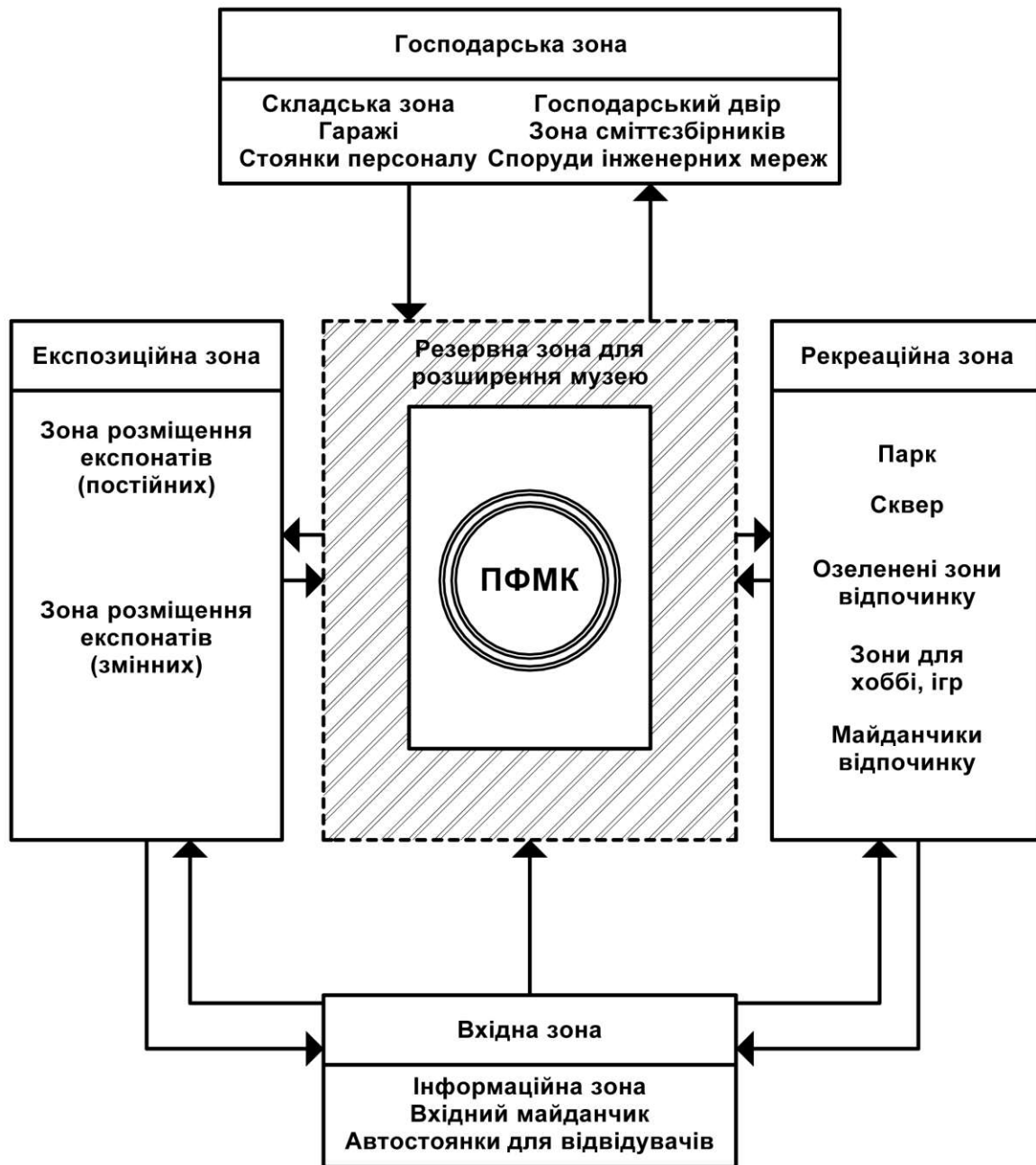

Рис. 4. Зонування ділянки ПФМК

Характерними є влаштування парку, парку розваг, павільйонів з живими метеликами, тощо.

Господарська зона включає необхідні господарські будівлі поза будівлею музею – гаражі, склади, котельню, трансформаторні підстанції, тощо. Їх необхідно групувати, по можливості, ізолюючи від інших зон ділянки і будівлі музею огороженнями чи насадженнями, та передбачити окремі під'їзди. Бажано її розміщення з боку прийому та відправки експонатів. Зони розвантаження мають бути розташовані безпосередньо біля фондів приміщень і біля відкритих фондів. Вони повинні закриватися. Сфери для вивантаження товарів і фондів предметів мають бути, якщо це можливо, відокремленими. Стоянки для службових автомашин слід відокремити від стоянок для відвідувачів.

Площа ділянки музею залежить від величини і характеру колекцій. Ділянка музею потребує можливості для розширення будівлі в майбутньому. Резервом для розширення можуть слугувати довколишні малоцінні споруди та незабудована територія, тимчасово відведена під насадження.

Висновок. Виявлені загальні вимоги до вибору ділянки для будівлі музею:

- переважне розміщення в міському центрі,
- включення музею в комплекс закладів культури разом з іншими культурно-освітніми та дозвілльєвими закладами,
- близькість парку, для влаштування відкритої експозиції, природного захисту від шуму і забруднень та створення необхідних музею рекреаційних зон,
- достатня площа території для будівництва та перспективного розширення музею.

Література

1. Ревякин В.И. Историко-краеведческие музеи / Ревякин В.И. – М., 1983. – 134 с.
2. Ревякин В.И. Рекомендации по проектированию музеев. / Ревякин В. И. – М.: Стройиздат, 1997. – 63 с.
3. Трегубов К. Ю. Основні фактори, що визначають формування будівель поліфункціональних музейних комплексів / К. Ю.Трегубов // Сучасні проблеми архітектури та містобудування: науково-технічний збірник – К.:КНУБА, 2013. – №34. – С. 528–532.

Аннотация. Рассмотрено зонирование генеральных планов полифункциональных музейных комплексов.

Abstract. Are considered zoning of general plans multifunctional museum complexes.